

Piotr Majer, Leszek Adamowicz, *Praktyczny komentarz do dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski o przeprowadzaniu rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa kanonicznego z dnia 8 października 2019 r.*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2021, ss. 296

dr Michał Poniatowski
Wydział Prawa Kanonicznego UKSW
ORCID 0000-0002-7263-4550
e-mail: m.poniatowski@uksw.edu.pl

Przeprowadzanie rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa kanonicznego jest niezwykle istotną czynnością w sensie jurydycznym, albowiem mogą one skutkować brakiem możliwości zawarcia małżeństwa w przypadku, gdy ujawniona zostanie jedna z przeszkód do jego zawarcia. Ponadto możliwa jest ich analiza w przypadku postępowania w zakresie o stwierdzenie nieważności tego małżeństwa. Tego typu analiza jest dokonywana chociażby przez adwokatów kościelnych, obrońców węzła małżeńskiego, czy też samych sędziów w ramach zgromadzonego materiału dowodowego. Jednocześnie należy również podkreślić „pozytywny” charakter przeprowadzenia tych rozmów, chociażby w kontekście pogłębienia wiedzy nupturientów o istocie małżeństwa.

Komentarz – ks. dr hab. Piotra Majera, prof. UPJPII w Krakowie oraz ks. dr hab. Leszka Adamowicza, prof. KUL – do Dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski o przeprowadzaniu rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa kanonicznego z dnia 8 października 2019 r., ma na celu praktyczne przedstawienie tego zagadnienia. Autorzy wyrazili we

wprowadzeniu nadzieję, że opracowanie stanie się pomocą w codziennej pracy duszpasterskiej.

Przedmiotowe dzieło zasługuje na szczególną uwagę jako pierwsze opracowanie odnoszące się w formie komentarza do przedmiotowego dekretu, który obowiązuje od dnia 1 czerwca 2020 r. po wcześniejszym uzyskaniu dekretem *recognitio* Kongregacji do Spraw Biskupów. Należy wyraźnie podkreślić, że przygotowanie komentarza do nowego dekretu jest szczególnie trudnym zadaniem wobec braku rozbudowanej doktryny i orzecznictwa.

Komentarz ma klasyczny układ tego typu opracowania i składa się z krótkiego wprowadzenia, dwunastu części analizujących poszczególne artykuły dekretu zgodnie z konstrukcją przyjętą w samym dekreście, bibliografii oraz zestawu trzydziestu ośmiu formularzy, które stanowią dodatkowy praktyczny walor opracowania. Wpisuje się to w trafnie zaakcentowany tytuł w postaci praktycznego komentarza.

Autorzy dokonując analizy poszczególnych artykułów dekretu posługują się złożoną wykładnią tekstu normatywnego, w tym wykładnią językową, historyczną, systemową czy funkcjonalną i wykazują w tym zakresie biegłość. Szeroko przytaczane są źródła kanonicznego prawa powszechnego oraz źródła kanonicznego prawa polskiego w ramach komentarzy do poszczególnych artykułów dekretu. Szczególnie cenne jest ukazywanie relacji norm zawartych w dekreście do tych źródeł i propozycje kierunków hermeneutyki. Warto zauważyć, że analiza poszczególnych artykułów dekretu zawiera w sobie również wielokrotne odniesienie się do prawa polskiego np. w komentarzu do art. 1, 15, 19 czy art. 36 dekretu, co pozwoliło ukazać normy prawa kanonicznego w relacji do prawa wyznaniowego *sensu largo*. Przykładowo w komentarzu podkreślono autonomiczny charakter przetwarzania danych osobowych w celu przeprowadzenia rozmów kanoniczno-duszpasterskich w relacji do przepisów prawa świeckiego, w tym przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

Co istotne, Autorzy analizują również niektóre artykuły w ujęciu komparatystycznym. Przykładowo w komentarzu do art. 14 wskazano, które konferencje biskupów zniosły obowiązek głoszenia zapowiedzi, czy w których krajach przyznano proboszczowi władzę dyspensowania od zapowiedzi z każdej uzasadnionej przyczyny.

Szczególne wartości mają komentarze, w których proponowane są rozwiązania w kwestiach problematycznych. Taki charakter ma chociażby wywód będący odpowiedzią na pytanie „czy tajemnica urzędowa obowiązuje duszpasterza także w stosunku do drugiego narzeczonego tzn. czy w przedślubnej rozmowie duszpasterskiej z narzeczoną może powołać się na to, co wyznała narzeczone i odwrotnie?” (komentarz do art. 6). Niektóre propozycje rozwiązań można jeszcze rozwinąć np. jak należy zweryfikować wątpliwości związane z nadużywaniem alkoholu, narkotyków lub środków odurzających przez nupturientów (komentarz do art. 63)? Jednocześnie słuszne jest stanowisko Autorów, że w przypadku braku możliwości rozwiania tego typu wątpliwości celebrowanie powinno być odłożone.

Analiza poszczególnych komentarzy nie zamyka się jedynie do samej analizy jurystycznej. W wielu z nich przejawia się dodatkowo doświadczenie życiowe niezwykle istotne w codziennej pracy duszpasterskiej. Przykładowo w komentarzu do art. 45 trafnie zwrócono uwagę, że bez uzasadnionego powodu nie wolno wdowiem albo wdowcom zadawać pytania, czy nie dopuścił(a) się zabójstwa swego zmarłego małżonka. Choć teoretycznie w perspektywie jurystycznej takie pytanie jest precyzyjne (choć w praktyce mało prawdopodobne wydaje się przyznanie do winy w takiej sytuacji) i służy ustaleniu przeszkody występku (kan. 1090) to tak bezpośrednie pytanie, jak trafnie zauważyli Autorzy, byłoby co najmniej poważnym nietaktem. Jednocześnie w opracowaniu zaproponowano pytania, które pozwalają ustalić ewentualną przeszkodę występku bez ranienia takich osób. Doświadczenie zostało przedstawione m.in. w komentarzu do art. 5, gdzie zwrócono uwagę na średni czas sporządzenia protokołu, czy sposób zorganizowania rozmowy z narzeczonymi w taki sposób, aby nie zakłócały ich osoby trzecie.

Jednocześnie Autorzy słusznie unikają powtórzeń odsyłając, w komentarzach do poszczególnych artykułów, do wywodów przedstawionych w innej części opracowania. Tego typu zabieg nie utrudnia korzystania z komentarza.

W niektórych komentarzach (np. do art. 46) zaproponowano również wypełnienie elementów formularzy będących załącznikiem do dekretu. W przypadku ewentualnego kolejnego wydania opracowania warto rozważyć dodanie przykładowo wypełnionych formularzy lub krótkich komentarzy do załączonych formularzy w kontekście ich wypełnienia zgodnie z dekretem i innymi źródłami prawa, co powinno jeszcze bardziej zwiększyć stopień praktyczności analizowanego komentarza. Ponadto ułatwieniem dla czytelnika w korzystaniu z opracowania może być wpisanie w nagłówkach stron także numeru komentowanego artykułu w miejsce powtarzającego się samego tytułu komentarza. Jednocześnie warto jednak zauważyć, że Autorzy zadbali o wysoką czytelność dzieła i w nagłówkach stron umieścili nazwy poszczególnych części opracowania, co wraz ze spisem treści również ułatwia odnajdywanie interesujących czytelnika komentarzy do poszczególnych artykułów. W zakresie art. 96 i 108 warto dodać adnotacje, że komentarz do nich został zawarty łącznie komentarzami do art. 97 i odpowiednio art. 109.

Analizowane opracowanie P. Majera i L. Adamowicza „Praktyczny komentarz do dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski o przeprowadzaniu rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa kanonicznego” wydane przez Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnię w Sandomierzu stanowi rozbudowaną, bogatą i trafną analizę tego dekretu nie tylko w aspekcie teoretycznym, ale przede wszystkim praktycznym co stanowi osiągnięcie celu zamierzonego przez Autorów we wprowadzeniu.